23. 11. 2009

ID: 59172

Obsah nepojmenované smlouvy

U nepojmenovaných smluv určují obsah smlouvy sami její účastníci, kteří si upraví vzájemná práva a povinnosti, jež tvoří obsah smlouvy, která je právním důvodem jejich vzniku. Teprve není-li v určité otázce účastníky nic smluveno, použijí se na závazkový právní vztah, vzniklý z nepojmenované smlouvy, analogicky ta zákonná ustanovení, která upravují závazkový právní vztah obsahem a účelem nejbližší.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Cdo 1977/2007, ze dne 9.9.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce F. Š., zastoupeného advokátem, proti žalované M. spol. s r. o., zastoupené advokátem, o zaplacení 2,776.378,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Šumperku pod sp. zn. 7 C 44/2000, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě-pobočky v Olomouci ze dne 25. října 2006, č. j. 40 Co 537/2006-273, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě-pobočky v Olomouci ze dne 25. října 2006, č. j. 40 Co 537/2006-273, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Šumperku (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 15. prosince 2005, č. j. 7 C 44/2000-243, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částku 2.040.456,- Kč s 10 % úrokem z prodlení od 8. 4. 2000 do zaplacení (výrok I.), zamítl žalobu v rozsahu částky 2.135.544,- Kč s blíže specifikovaným příslušenstvím (výrok II.) a rozhodl o nákladech řízení včetně poplatkové povinnosti (výroky III., IV. a V.). Vzal za prokázané, že účastníci (žalovaná jednající jednatelem P. J.) dne 27. 1. 1994 uzavřeli smlouvu, kterou se žalobce zavázal pro žalovanou vyvíjet činnost směřující k tomu, aby žalovaná měla příležitost uzavřít smlouvu se třetí osobou o prodeji své produkce, za což mu měla být zaplacena úplata (provize) z realizovaného prodeje výrobků žalované (ze všech budoucích zakázek). Výše provize byla určena dodatkem ke smlouvě č. 1 tak, že „při zprostředkování realizovaného prodeje skládacího dřevěného dvoumetru 2m PF 10 fě L. M.“ mu náleží „rozdíl mezi cenou fakturovanou za tento dvoumetr, tj. 8,50 ATS a cenou dohodnutou mezi zprostředkovatelem a zájemcem, tj. 7,70 ATS“, což představovalo 0,80 ATS za 1 ks. V roce 1994 žalovaná vyplatila žalobci částku 572.100,- Kč. Dopisem ze dne 27. 12. 1994 mu žalovaná oznámila, že ke dni 31. 12. 1994 smlouvu „podle § 650 obchodního zákoníku ukončuje“. Podle soudu prvního stupně k prvním kontaktům mezi žalovanou (resp. budoucím jednatelem P. J.) a žalobcem došlo již v roce 1991, přičemž poté jí poskytoval blíže nespecifikované poradenské služby a součinnost při obchodních jednáních. Počátkem roku 1993 proběhlo za přítomnosti rakouského podnikatele V. neúspěšné jednání mezi A. L. – jednatelem společnosti L. G. – a zástupcem žalované o obchodní spolupráci. Poté se žalobce, s nímž A. L. udržoval dlouholeté obchodní styky, nabídl, že se pokusí obchod se žalovanou dohodnout. Následně žalobce „ve věci se žalovanou zřejmě jednal“, o čemž svědčí dopis ze dne 14. 6. 1993. Při jednání, kterého se na podzim či koncem roku 1993 zúčastnili J. Š., E. P., A. L., žalobce a P. J., došlo k dohodě o ceně za 1 ks výrobku žalované, o způsobu dopravy, podmínkách placení a byl dohodnut objem první dodávky. Při tomto jednání žalobce tlumočil vyjádření stran a objasňoval jejich vzájemná stanoviska. K uzavření smlouvy v písemné formě nedošlo; do dnešního dne jsou dodávky uskutečňovány na základě písemně vystavených objednávek potvrzených žalovanou. Firma L. G. vyplatila dne 14. 3. 1994 částku 13.230 ATS a dne 18. 4. 1994 částku 11.415 ATS jako provizi za zprostředkování zmíněného obchodu.

Soud prvního stupně přijal závěr, že žalobce v období od června 1993 do jara 1994 na základě ústních dohod „s oběma firmami“ vyvíjel zprostředkovatelskou činnost, jež vyústila v dohodu o obchodních podmínkách, za kterých začaly dodávky produkce žalované shora uvedené rakouské firmě. Vycházeje ze skutečnosti, že žalobce měl k dispozici listiny týkající se prvních dodávek z roku 1994, a z obsahu dopisu právního zástupce firmy L. G. ze dne 9. 8. 2000, dovodil, že se žalobce ještě angažoval při realizaci těchto prvních zásilek, přinejmenším sledoval plnění závazků obou stran, avšak nadále jeho účasti již nebylo zapotřebí, neboť obchody probíhaly rutinně. Podle soudu prvního stupně již před 27. 1. 1994 musela existovat ústně či konkludentně uzavřená zprostředkovatelská smlouva, neboť již před 14. 6. 1993 musela žalovaná přinejmenším konkludentně (sdělením potřebných údajů a předáním vzorků) vyslovit souhlas k tomu, aby žalobce zprostředkoval navázání obchodního vztahu s firmou L. G. Smlouvu ze dne 27. 1. 1994 je tak potřeba chápat jako úkon, jímž jeho účastníci písemně vyjádřili ujednání o odměně (provizi) a doplnili tak původní (ústní nebo konkludentní) dohodu z roku 1993. Z dodatku ke smlouvě č. 1 je zřejmé, že již v tomto okamžiku byly obchodní podmínky dodávek firmě L. G. dohodnuty a závazek žalobce ke zprostředkování obchodu s výše uvedenou firmou „prakticky splněn“. Na základě § 51, § 491 a § 774 obč. zák. dospěl soud prvního stupně k závěru, že účastníci uzavřeli nepojmenovanou smlouvu podle § 51 obč. zák. s ohledem na odlišnost předmětu plnění, který měl žalobce žalované poskytnout oproti tomu, jak je definován v § 774 obč. zák. Žalobce se prokazatelně přičinil o uzavření úvodní „rámcové“ smlouvy mezi žalovanou a shora uvedenou firmou a účastí při prvních nejméně dvou kupních smlouvách též o zavedení dohodnuté obchodní spolupráce. Za tohoto stavu žalobci náleží právo na dohodnutou odměnu podle čl. III. smlouvy a jejího dodatku č. 1., která jsou ujednáními platnými, přičemž výše odměny neodporuje dobrým mravům. Jestliže odměna žalobce nebyla závislá na jeho dalších „plněních“, nýbrž na tom, zda a v jakém rozsahu bude firma L. G. nadále nakupovat od žalované uvedený druh zboží, ujednání o odměně se „nejvíce přiblížilo smlouvě o důchodu podle § 842 a násl. obč. zák., přičemž pokud bylo vyplácením odměny honorováno plnění žalobcem již předtím poskytnuté, je podle názoru soudu prvního stupně pojmově vyloučeno, aby žalovaná závazek k vyplácení takové odměny jednostranně vypověděla či od něj odstoupila“. Na základě podání žalované ze dne 27. 12. 1994 tak nemohlo dojít k zániku předmětné smlouvy. V důsledku vznesené námitky promlčení mohl být žalobci přiznán nárok jen za dobu od 24. 11. 1996 do 31. 10. 1999; jinak musela být žaloba za období od 1. 1. 1995 do 23. 11. 1996 zamítnuta. Na základě vlastní podrobně zdůvodněné úvahy provedl soud prvního stupně výpočet žalobou oprávněně uplatněné částky ve výši 2.040.456,- Kč.

Krajský soud v Ostravě-pobočka v Olomouci k odvolání obou účastníků rozsudkem ze dne 25. října 2006, č. j. 40 Co 537/2006-273, změnil rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku tak, že žalobu o zaplacení částky 2.040.456,- Kč s 10 % úrokem z prodlení od 8. 4. 2000 do zaplacení zamítl (výrok I.), v zamítavém výroku o částce 735.922,- Kč s blíže specifikovaným příslušenstvím jej potvrdil (výrok II.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů včetně nákladů státu (výroky III. a IV.). Odvolací soud převzal skutková zjištění soudu prvního stupně mimo zjištění, která tento soud učinil ze smlouvy ze dne 27. 1. 1994. Po zopakování dokazování listinami vzal za prokázané, že podle citované smlouvy se žalobce zavázal vyvíjet činnost směřující k tomu, aby žalovaná měla příležitost uzavřít smlouvu se třetí osobou o prodeji své produkce. Za to měla žalobci náležet provize z takto realizovaného prodeje výrobků žalované. Výše provize v případě obchodu se společností L. G. byla určena dodatkem č. 1 ze dne 27. 1. 1994. K výpovědi smlouvy ze strany žalované došlo dopisem ze dne 27. 12. 1994. Odvolací soudu poučil žalobce podle § 118a odst. 1 o. s. ř. a vyzval jej k doplnění rozhodujících skutečností. Setrval přitom na tom, že na základě zprostředkovatelské smlouvy ze dne 27. 1. 1994 vznikl platný závazkový vztah. Na základě zjištěného skutkového stavu odvolací soud dospěl k závěru, že zprostředkovatelská smlouva ze dne 27. 1. 1994 je neplatná. Ustanovení § 774 obč. zák. váže právo na odměnu na dosažení výsledku jeho přičiněním a od tohoto ustanovení se nelze dohodou odchýlit. Výsledek zprostředkovatelské činnosti musí být dosažen přičiněním zprostředkovatele nikoliv nezávisle na něm; mělo-li by jít o soustavnou činnost,

nemůže jít o zprostředkovatelskou smlouvu, nýbrž o smlouvu o obchodním zastoupení. Nelze přehlédnout, že v době, kdy účastníci uzavírali dodatek č. 1, byl závazek žalobce ke zprostředkování obchodu s firmou L. G. „prakticky splněn“. Jelikož uvedená smlouva včetně jejího dodatku obsahem nahrazovala kogentní ustanovení § 774 obč. zák., neboť v rozporu s dobrými mravy zakládala právo žalobce na časově neomezenou provizi z uzavřených dohod s rakouskou firmou bez jeho přičinění, vyhodnotil ji odvolací soud za neplatnou inominátní smlouvu. Otázkou promlčení se odvolací soud nezabýval, protože dospěl ze shora uvedených důvodů k závěru, že žalobci právo na zaplacení žalovaných částek (z neplatného právního vztahu) nevzniklo.

V dovolání, jehož přípustnost v rozsahu měnícího výroku rozsudku odvolacího soudu žalobce opírá o § 237 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a v případě potvrzujícího výroku o § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť otázku promlčení odvolací soud posoudil v rozporu s hmotným právem, odvolacímu soudu vytýká, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci a vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Nesouhlasí se závěrem, že se nepřičinil o uzavření obchodů s firmou L. G., ze kterých požaduje provizi. Od června 1993 do jara 1994 jednal se zástupci obou firem, sděloval, vysvětloval a upřesňoval jejich stanoviska a nebýt této jeho zprostředkovatelské činnosti, v důsledku které žalovaná navázala dlouhodobý obchodní vztah, nedošlo by v období od 1. 1. 1995 do 31. 10. 1999 k dílčím dodávkám předmětného zboží. Dohodnutý způsob výpočtu a výše provize za každý prodaný kus výrobku žalované neodporuje dobrým mravům přesto, že nebyla omezena absolutní částkou ani dobou, po kterou dovolateli odměna bude náležet; jde totiž o výraz smluvní volnosti účastníků. Odvolacímu soudu vytýká, že smlouvu ze dne 27. 1. 1994 shledal neplatnou, ačkoliv ji poměřoval pouze ustanovením § 774 obč. zák., přičemž dovodil, že toto ustanovení neumožňuje smluvním stranám - pod sankcí neplatnosti - se od něj odchýlit. Bylo namístě zabývat se tím, zda smlouva ze dne 27. 1. 1994 není smlouvou nepojmenovanou nebo smíšenou. Bez významu je podle dovolatele skutečnost, že podstatnou část zprostředkovatelské činnosti vykonal ještě před uzavřením citované smlouvy; žalovaná tuto jeho činnost uznala a zavázala se k zaplacení provize. Nemělo být přehlédnuto následné chování žalované, která po dobu celého roku 1994 platila dovolateli dohodnutou provizi. S tímto odůvodněním navrhl, aby byl rozsudek odvolacího soudu zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

Žalovaná navrhla dovolání směřující proti měnícímu výroku rozsudku odvolacího soudu zamítnout a v části směřující proti potvrzujícímu výroku jako nepřípustné odmítnout.

Po uplynutí lhůty k podání dovolání podáním doručeným Nejvyššímu soudu dne 24. srpna 2007 doplnil dovolatel dovolání o další důvody, ke kterým však Nejvyšší soud vzhledem k ustanovení § 242 odst. 4 o. s. ř. nemohl přihlédnout; uplatní-li totiž dovolatel po skončení dovolací lhůty nové dovolací důvody, které nejsou po obsahové stránce upřesněním (doplněním) důvodů uplatněných včas (totiž ve lhůtě uvedené v § 242 odst. 4 o. s. ř.), nemůže dovolací soud k takto uplatněným důvodům přihlédnout a dovolání proto z obsahového hlediska posuzuje podle stavu, v jakém se nacházelo v okamžiku, kdy dovolací lhůta, ohraničující zároveň i možnost měnit (uvádět) dovolací důvody, uplynula (viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. března 2001, č. j. 26 Cdo 309/2000).

V souladu s § 241a odst. 4 o. s. ř. Nejvyšší soud rovněž nepřihlédl k nově předkládanému důkazu - „stanovisku ke sporu p. F. Š. a obchodní společnosti M. spol. s r. o.“ ze dne 6. 6. 2007 zpracovaného K. M. V dovolacím řízení, jehož účelem je přezkoumání správnosti rozhodnutí odvolacího soudu, se dokazování ve věci neprovádí. Proto v něm nelze ani úspěšně uplatňovat nové skutečnosti nebo nové důkazy, tj. takové skutečnosti či důkazy, které nebyly uvedeny v řízení před soudem prvního stupně ani soudem odvolacím (k tomu srovnej usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. srpna 1995, sp. zn. 6 Cdo 114/94, publikované v časopisu Právní rozhledy 6/1996).

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou - účastníkem

řízení, se nejprve zabýval jeho přípustností.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Vymezuje-li občanský soudní řád - při splnění zákonných podmínek - jako způsobilý předmět dovolání rozhodnutí odvolacího soudu, má tím na mysli i jednotlivé jeho výroky o věci samé.

Nelze přehlédnout, že žalobce dovoláním napadl dva výroky rozsudku odvolacího soudu ve věci samé, které mají – z hlediska přípustnosti dovolání – odlišný režim. Zatímco dovolání proti měnícímu výroku je vždy přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a v případě takového dovolání lze uplatnit všechny zákonem předpokládané dovolací důvody, o přípustnosti dovolání proti výroku, jímž byl potvrzen vyhovující výrok rozsudku soudu prvního stupně, je možno uvažovat jen v mezích § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Jelikož při přezkumu měnícího výroku napadeného rozsudku se musí dovolací soud zabývat mimo jiné otázkou správnosti právního posouzení věci odvolacím soudem, která má význam i pro posouzení přípustnosti dovolání proti výroku potvrzujícímu, přezkoumal dovolací soud podle § 242 odst. 3 o. s. ř. nejprve výrok, jímž odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu o zaplacení částky 2,040.456,- Kč s 10 % úrokem z prodlení od 8. 4. 2000 do zaplacení zamítl. Jak potvrzující tak i měnící výrok rozsudku odvolacího soudu jsou v otázce právního posouzení věci založeny na závěru, že smlouva ze dne 27. 1. 1994 je neplatná.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uvedených v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny. Žalobce žádnou z těchto vad v dovolání nenamítá a jejich existence nevyplývá ani z obsahu spisu; dovolací soud se tedy zabýval pouze výslovně uplatněným dovolacím důvodem, jak byl žalobcem obsahově vymezen.

Podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. lze dovolání podat z důvodu, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Odvolací soud vycházel při právním posouzení věci výlučně z obsahu smlouvy ze dne 27. 1. 1994 a jejího dodatku č. 1 (dále jen „smlouva“ nebo „smlouva ze dne 27. 1. 1994“), kterou nepovažoval za zprostředkovatelskou smlouvu podle § 774 obč. zák. ani za platnou nepojmenovanou smlouvu podle § 51 obč. zák., neboť jejím účelem bylo obcházení zákona; měl-li mít dovolatel právo na provizi bez ohledu na jeho přičinění a po neomezeně dlouhou dobu, bylo jejím smyslem ve vztahu mezi účastníky řízení vyloučit aplikaci ustanovení § 774 obč. zák.

Podle čl. I. smlouvy ze dne 27. 1. 1994 se dovolatel jako zprostředkovatel zavázal vyvíjet činnost směřující k tomu, aby zájemce (žalovaná) měl příležitost uzavřít smlouvu s třetí osobou o prodeji své produkce a zájemce se zavázal zaplatit zprostředkovateli odměnu (provizi). Smluvní strany se dále dohodly, že zprostředkovateli náleží provize z realizovaného prodeje výrobků zájemce, a to u všech zakázek, které dojdou později a přímo od odběratelů jím získaných. Stanovení provize u jednotlivých obchodních případů je předmětem dodatku této smlouvy a tvoří její nedílnou součást. Zprostředkovateli nenáleží náhrada vynaložených nákladů spojených se zprostředkováním (čl. III. smlouvy). Podle dodatku č. 1 z téhož dne zprostředkovateli náleží při zprostředkování realizovaného prodeje skládacího dřevěného dvoumetru 2m PF 10 firmě L., M. und H. G. S., I. 3 rozdíl mezi cenou fakturovanou za tento dvoumetr, tj. 8,50 ATS a cenou dohodnutou mezi zprostředkovatelem a

zájemcem tj. 7,70 ATS. Provize činí tedy 0,80 ATS za 1 ks zprostředkovaného výše uvedeného výrobku.

Podle § 491 odst. 1 občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“) závazky vznikají zejména ze smluv tímto zákonem výslovně upravených; mohou však vznikat i z jiných smluv v zákoně neupravených (§ 51) a ze smíšených smluv obsahujících prvky různých smluv. Toto ustanovení tedy zakotvuje smluvní volnost stran při vzniku jejich závazku v tom směru, že při úpravě svých vzájemných práv a povinností nejsou strany omezeny jen na smluvní typy výslovně zákonem upravené. Jednotlivé smluvní typy včetně těch, které jsou výslovně upraveny v části osmé občanského zákoníku (tzv. smluv nominátních), se nerozlišují podle toho, jak je smlouva označena; rozhodující je obsah smluvního ujednání, jímž jsou vymezena práva a povinnosti účastníků. Možnost smluvních stran upravit obsah jejich závazkového vztahu odchylně od zákona je omezena jen tehdy, zakazuje-li to výslovně zákon nebo vyplývá-li z povahy ustanovení zákona, že se od něj nelze odchýlit (§ 2 odst. 3 obč. zák.).

Obecně se uplatňující princip privátní autonomie v občanskoprávních vztazích, zvláště princip smluvní autonomie, znamená, že je ponecháno zásadně na uvážení a rozhodnutí samotných subjektů, zda vůbec a s kým smlouvu uzavřou, jaký bude její obsah, jaká bude její forma a též jaký typ smlouvy pro konkrétní případ občanskoprávního styku zvolí (k tomu srovnej nález Ústavního soudu ČR ze dne 3. ledna 2000, sp. zn. IV. ÚS 387/99, publikovaný pod č. 1 ve svazku č. 17 Sb. n. u. US).To tedy znamená, že v prvé řadě je rozhodující obsah toho, co si smluvní subjekty dohodly (viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. března 1998, sp. zn. 3 Cdon 1398/96, publikovaný v časopise Právní rozhledy č. 3/1999).

Odvolací soud přehlíží, že u nepojmenovaných smluv určují obsah smlouvy sami její účastníci, kteří si upraví vzájemná práva a povinnosti, jež tvoří obsah smlouvy, která je právním důvodem jejich vzniku. Teprve není-li v určité otázce účastníky nic smluveno, použijí se na závazkový právní vztah vzniklý z nepojmenované smlouvy analogicky ta zákonná ustanovení, která upravují závazkový právní vztah obsahem a účelem nejbližší. Vztah mezi účastníky nepojmenované smlouvy se tedy řídí především tím, co bylo ve smlouvě ujednáno. Jestliže odvolací soud svůj závěr, že účastníci uzavřeli neplatnou nepojmenovanou smlouvu, dovodil na základě úvahy, že ujednání o provizi odporuje § 774 obč. zák., podle kterého výsledek zprostředkovatelské činnosti má být dosažen přičiněním zprostředkovatele, a v případě soustavné činnosti pro zájemce by obsahově šlo o smlouvu o obchodním zastoupení, nevzal v úvahu princip privátní autonomie vůle stran v občanskoprávní oblasti a nesprávně uzavřel, že nepojmenovaná smlouva svým účelem odporuje zákonu.

Je pravda, že podstata zprostředkovatelské smlouvy podle § 774 obč. zák. spočívá v závazku zprostředkovatele za odměnu vyvíjet činnost, která má vést k uzavření (jednotlivé) určité smlouvy mezi zájemcem a třetí osobou, tj. činnost spočívající v podstatě ve vyhledání potenciální strany určité smlouvy, již zájemce hodlá uzavřít. Povinností zájemce je poskytnout zprostředkovateli odměnu za výsledek, jenž byl dosažen přičiněním zprostředkovatele. Pokud by jejím obsahem byl závazek zprostředkovatele k soustavnému zprostředkování uzavření smlouvy, nemohlo by již jít o zprostředkovatelskou smlouvu podle § 774 obč. zák. Není vyloučeno, aby se smluvní strany dohodly na soustavné činnosti zprostředkovatele pro zájemce spočívající ve vytváření příležitosti pro zájemce uzavírat smlouvy se třetími osobami o prodeji svých výrobků.

Z pohledu shora podaného výkladu je potřeba na smlouvu ze dne 27. 1. 1994 nahlížet jako na nepojmenovanou smlouvu podle § 51 obč. zák. Není pochyb o tom, že ujednání, která jsou ve smlouvě obsažena, zákon výslovně nezakazuje. Pokud jde o předmět plnění zástupce a dohodu o způsobu určení jeho odměny dovolací soud nesdílí názor odvolacího soudu, že tato ujednání jsou neplatná (a tím je neplatná celá smlouva), neboť svým účelem obchází zákon. Závazek dovolatele vyvíjet činnost směřující k tomu, aby zájemce měl příležitost uzavřít smlouvu s třetí osobou o prodeji své produkce,

se skutečně nejblíže podobá závazku ze smlouvy zprostředkovatelské podle § 774 obč. zák.; od závazku obstarat zájemci za odměnu uzavření smlouvy, se liší soustavností a tím, že předmět jeho závazku je širší (vyvíjet činnost směřující k tomu, aby zájemce měl příležitost uzavřít smlouvu s třetí osobou o prodeji své produkce). Překračuje pouhé zprostředkování uzavření smluv na daný druh obchodu – prodej produkce žalované a může spočívat v jeho spolupůsobení při uzavírání vlastní zprostředkované smlouvy, stejně tak není vyloučeno, aby byl ve prospěch zájemce činný i po jejím uzavření. I když smlouva ze dne 27. 1. 1994 výslovně nehovoří o tom, že žalobce má právo na odměnu za svou činnost jen v případě, že jeho přičiněním bude mít žalovaná příležitost uzavřít se třetí osobou smlouvu o prodeji svých výrobků, lze tuto podmínku vzniku práva dovodit analogickou aplikací § 774 obč. zák. Ustanovení o zprostředkovatelské smlouvě, jíž se smlouva ze dne 27. 1. 1994 nejvíce podobá, není kogentním ustanovením, od něhož by nebylo možno se odchýlit (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2006, sp. zn. 33 Odo 938/2004), a jeho aplikací lze řešit otázky, které účastníci závazkového právního vztahu z nepojmenované smlouvy dohodou neupravili. Obdobně je potřeba poměřovat dohodu o odměně (provizi) analogicky ustanovením § 775 obč. zák. Podle citovaného ustanovení zprostředkovateli patří odměna v dohodnuté výši; odměnu je třeba sjednat v souladu s obecně závaznými právními předpisy, jinak je smlouva neplatná podle § 40a. Podle článku III. smlouvy ve spojení s dodatkem č. 1 jen pro případ zprostředkování prodeje skládacího dřevěného dvoumetru firmě L. M. und H. G. si účastníci dohodli, že žalobci náleží z objemu realizovaného prodeje provize ve výši 0,80 ATS za jeden kus prodaného výrobku, což odpovídá provizi ve výši 10% z ceny 1 ks výrobku. Tento způsob určení odměny neodporuje zákonu ani jej neobchází; výši odměny váže na objem prodaného zboží žalované – tedy na majetkovou výhodu, kterou uzavřením dlouhodobého kontraktu žalovaná získá přičiněním žalobce. Lze proto uzavřít, že smlouva ze dne 27. 1. 1994 jako celek neodporuje zákonu ani jej neobchází (§ 39 obč. zák.). Není-li dán některý z obecných důvodů absolutní neplatnosti smlouvy uvedených v § 37, § 38 a § 40 obč. zák. (relativní neplatnost není namítána), mohla by být neplatná jen pro rozpor s dobrými mravy ve smyslu § 39 obč. zák.

Podle § 3 odst. 1 obč. zák. výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.

Závěr odvolacího soudu o rozporu smlouvy s dobrými mravy je založen na „časově neomezené provizi z uzavřených obchodů se společností L. G., bez vlastního přičinění zprostředkovatele“.

Podle § 582 obč. zák., který jako obecné ustanovení o zániku závazků výpovědí dopadá i na inominátní smlouvy, nelze než dovodit, že okamžikem účinnosti výpovědi dochází k zániku závazků založených smlouvou ze dne 27. 1. 1994 včetně práva žalobce na výplatu provize.

Je nepochybné, že jednatel společnosti L. M. und H. G. neúspěšně jednal počátkem roku o obchodní spolupráci s žalovanou. Poté se do těchto jednání zapojil žalobce, který již od roku 1991 spolupracoval s jednatelem žalované P. J. Při jednání koncem roku 1993 za účasti J. Š., E. P., A. L., žalobce a P. J. pak došlo k dohodě o ceně za 1 ks výrobku žalované, o způsobu dopravy, podmínkách placení a byl dohodnut objem první dodávky. Jelikož tato „rámcová smlouva“ neobsahovala ujednání o množství dodaného zboží, předpokládaly smluvní strany uzavírání dílčích kupních smluv na konkrétní množství výrobků žalované na základě objednávky společnosti L. M. und H. G. Jestliže smlouva v čl. III. ve znění dodatku č. 1 provizi žalobce vázala na realizovaný prodej a dohodnutou provizi za každý prodaný kus výrobku žalované, znamená to, že ke vzniku práva na provizi nebyla určující jen „rámcová smlouva“, jejíhož sjednávání se žalobce účastnil, nýbrž až na ni navazující dílčí kupní smlouva; bez ní nebylo možno výši jeho odměny určit. Nebylo-li smluvně dohodnuto, že mu právo na provizi náleží v určitém rozsahu i z dílčích smluv realizovaných po zániku závazkového vztahu výpovědí, nemá žalobce právo na provizi z takových smluv uzavřených poté, co výpověď nabyla účinnosti, tj. v daném případě na časově neomezenou provizi z uzavřených obchodů se

společností L. G. Z těchto důvodů neobstojí závěr odvolacího soudu o rozporu smlouvy ze dne 27. 1. 1994 s dobrými mravy, neboť výplata provize byla omezena dobou trvání závazkového vztahu jí založeného. Smlouva tak není neplatná pro rozpor s dobrými mravy (§ 39 obč. zák.).

Jelikož odvolací soud v rozporu s hmotným právem posoudil smlouvu ze dne 27. 1. 1994 jako neplatnou, je dovolání proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť napadený rozsudek odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam.

Dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl dovolatelem užit opodstatněně a dovolacímu soudu nezbylo než rozsudek odvolacího soudu zrušit (§ 243b odst. 2 věta za středníkem o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Autonomie vůle (exkluzivně pro předplatitele)
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Střídavá péče (exkluzivně pro předplatitele)
- Styk dítěte s rodičem (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávné poučení
- Nájem bytu
- Nároky pozůstalých (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost státu za újmu (exkluzivně pro předplatitele)
- Promlčení (exkluzivně pro předplatitele)
- Valná hromada (exkluzivně pro předplatitele)
- Doručování